

Asia: VN/12570/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Lausunto

33 § Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Esitysluonnoksessa ehdotetaan jätelain 33 §:n 2 momenttiin säädettäväksi jätteen haltijaa koskeva velvollisuus perustella tietoaustassa (nykyisin Materiaalitori.fi) ratkaisunsa hylätä tarjouspyyntöönsä tietoaustalla annetut tarjoukset, jonka jälkeen jätteen haltijan olisi mahdollista tehdä pyyntö kunnalle toissijaisesta jätehuoltopalvelusta. Kannatamme ehdotettua jätteen haltijaan kohdistuvaa uutta velvollisuutta, jolla pyritään varmistamaan se, että tehdessään kunnan jätelaitokselle pyynnön jätepalvelusta jätteen haltija on tietoaustassa perustellut ratkaisunsa hylätä saamansa tarjoukset ja siten todennut kunnan toissijaisen jätepalvelun saamisen edellytysten olevan käsillä. Tämän arvion voi tehdä yksinomaan jätteen haltija, mikä myös esitysluonnoksessa on otettu lähtökohdaksi. Esitysluonnoksen mukaan valvova viranomaisen arvioi jälkikäteen jätteen haltijan toiminnan säännöstenmukaisuutta osana valvontatoimintaansa.

Esityksenluonnoksessa on tunnistettu edellä tarkoitetun tarjouksen hylkäämiseen liittyvän uuden perustelovelvollisuuden lisäävän yksityisten jätehuoltoalan yritysten hallinnollista taakkaa. Tarkoituksenmukaista olisi, että erityisesti vuositasolla arvoltaan vähäistä jätepalvelua tarvitsevat yritykset voisivat toimia joustavasti ja tehokkaasti ilman ylimääräistä hallintotaakkaa, ja pyytää kunnan jätelaitokselta suoraan tarvitsemaansa jätepalvelua. Tällä hetkellä vuositasolla arvoltaan vähäiseksi jätehuoltopalveluksi on jätelain 33.2 §:ssä määritelty palvelu, jonka arvo on alle 2000 euroa vuodessa. Vähäisen palvelun arvo on pysynyt samansuuruisena siitä alkaen, kun sitä koskeva säännös sisällytettiin jätelakiin, toisin sanoen vuodesta 2019 alkaen. Kun otetaan huomioon, että jo mainitun lakiesityksen eduskuntakäsittelyssä vuonna 2019 keskusteltiin siitä, onko ehdotettu vähäisen jätepalvelun euromääräinen raja liian alhainen, ehdotamme nyt vuositasolla vähäisen jätepalvelun arvon tarkistamista siten, että mainitun arvon alhainen lähtötaso ja voimakas kustannustason yleinen nousu huomioiden velvollisuus käyttää tietoaustaa kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun saamiseksi säädetään jätehuoltopalvelulle, jonka arvo on vähintään 4000 euroa vuodessa.

36 § Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että jätelaissa säädettäisiin kunnille uusi velvollisuus hankkia jätteenkuljetuspalvelut kilpailuttamalla poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Samalla säännös poistaisi kunnilta mahdollisuuden ryhtyä tuottamaan jätteenkuljetuspalvelut omana toimintanaan, ellei sitä voida perustella jätelaissa tarkoitetulla erityisen painavalla syyllä.

Esitysluonnos on tältä osin ristiriidassa kunnille kuntalaissa säädetyn tehtävien järjestämistapaa koskevan laajan harkintavallan kanssa. Kuntalain 9 §:ssä säädetään kunnille vaihtoehtona mahdollisuus aina myös tuottaa palvelut itse. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, miksi olisi perusteltua ja välttämätöntä, vastoin kuntalaissa säädettyä oikeutta, poistaa kunnilta oikeus tuottaa palvelut omana toimintanaan. Myöskään se, mitä ongelmaa esitysluonnoksella tältä osin pyritään ratkaisemaan, ei käy selväksi. Kuten esitysluonnoksessa todetaan, jätteenkuljetuspalvelut hankitaan jo tällä hetkellä valtakunnallisesti pääasiassa julkisten hankintojen menettelysääntöjä noudattaen. Toteamme, että esitysluonnoksella puututaan perustuslain 121 §:ssä kunnille taattuun itsehallintoon, minkä vuoksi sitä on pidettävä erityisen ongelmallisena myös perustuslain kannalta. Tämän vuoksi ehdotamme tästä muutosehdotuksesta luopumista.

44 § Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus

-

78 § Kunnan jätemaksu

Esitysluonnoksen toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävää jätemaksua koskevat muutosehdotukset liittyvät jätemaksujen perusteiden tarkasteluun. Toteamme, että näiden perusteiden tarkastelu suhteessa lakimuutoksen ehdotettuun voimaantulon aikatauluun on haasteellinen. Näin ollen ehdotamme, että jätemaksuihin liittyviin muutosehdotuksiin säädetään yhden vuoden siirtymäaika siten, että lakiesitys tältä osin tulisi voimaan vuoden 2028 alusta.

124 § Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

-

145 a § Sidos- ja hankintayksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Voimaantulosäännös

-

Huomiot ehdotusten pääasiallisten vaikutusten tarkastelusta

-

Huomiot muita toteuttamisvaihtoehtoja koskevasta tarkastelusta

-

Huomiot suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevasta jaksosta

Viittaamme pykälän 36 (kunnan järjestämä jätteenkuljetus) muutosehdotuksesta lausumaamme ja toteamme, että ehdotuksella rajataan perusteetta perustuslaissa kunnille säädettyä itsehallintoa ja kuntalaissa säädettyä oikeutta päättää tehtävien järjestämistavasta, minkä vuoksi esitysluonnosta on pidettävä erityisen ongelmallisena kunnan itsehallinnon toteutumisen ja perustuslain kannalta.

Muuta huomioitavaa

-

Hyttinen Minna
Helsingin seudun ympäristöpalvelut - kuntayhtymä HSY